

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Limits of the Welfare State: Critical Views on Post-war Sweden

Furniss, N.

Citation

Furniss, N. (1980). Boekbespreking van: Limits of the Welfare State: Critical Views on Post-war Sweden. *Acta Politica*, 15: 1980(4), 552-558. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3452095>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3452095>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Boekbesprekingen

John Fry (ed.), *Limits of the Welfare State: Critical Views on Post-War Sweden* (Saxon House: 1979), \$ 20.00

This book consists of translations by the editor of articles that first appeared in Swedish socialist journals (primarily *Zenit*) in the early 1970's. Fry has also written an introductory chapter and has added a brief commentary to some of the articles.¹

There is a need for a volume of this sort. Let us begin with a somewhat arbitrary definition of 'welfare state' (the book under review offers no guidance on this point): A state governed under democratic procedures and committed to the preservation of civil liberties that intervenes in market and property relations in an effort to promote general equality of living conditions and to broaden the effective base of political power. Now it is clear at least to me that this effort does have limits. These are not primarily of the 'future does not work' variety increasingly popular even outside conservative journals of opinion. Rather, the welfare state as defined above would seem to be constrained externally by an interdependent and complex international environment beyond the control of individual states and internally by the combination of a commitment to democratic norms and the presence of an economic system based in crucial part on the formal private ownership of productive property.

Even if one accepts these as the major constraints on autonomous state action to promote welfare goals, however, there remain the basic difficulties of delineating the interrelationships between external and internal constraints and of specifying concretely what these constraints might mean in particular cases. There is, in other words, much theoretical work to be done. In addition, as Fry remarks, because Sweden is generally seen as the nation that has gone 'farthest' in the welfare state direction, a case study in itself could be illuminating. In short, a volume with the title under review could serve the useful purpose of theoretical exposition, concrete analysis of the Swedish case, or, even better, some combination of the two.

Unfortunately, the articles as a whole fail to advance our understanding in any important respect. Theoretically, the focus is too crude. Surprisingly for authors who adopt a radical perspective, there is no reference to 'neo-marxist' (or indeed any other) theories of the state; nor is there a systematic attempt to put the Swedish experience in comparative context. We are left with bald assertions that are singularly unpersuasive. I quote what I am afraid is a fairly typical example: 'Concrete capitalism develops unevenly. One branch expands, another stagnates;

Boekbesprekingen

one graphical region is depopulated, another is overpopulated, one age group is pushed aside, another receives relatively good wages, one sex or race is favored at the cost of another, etc.' (p. 58). Here is monocausal reasoning carried to its extreme – as if the next turn of the capitalist wheel could just as well put women in control of multi-national corporations or make Pakistanis the dominant figures in the City of London!

Commentary on the Swedish situation is little more impressive. The major problem appears to be an overdependence on government production, employment and health statistics. A recitation of these figures tells us little that is new; more damaging for the authors' purpose, they may hide precisely what radical critics should strive to reveal. For example, while there has been undoubted improvement in general living standards since 1950, and while living conditions have been made more equal, effective political participation may not have been as widely dispersed.² For this type of inquiry, however, one has to do more than comment negatively on published statistics. The problems involved in this sort of 'radical' critique are shown in the following: 'The technological developments make possible an increased exploitation of the labour force with consequent severe mental and physical exhaustion. At the same time there has developed a heightened frequency of occupational accidents. 130.000 employees annually are injured on the job, approximately 500 die and 2500 become permanent invalids. *Thus during a ten year period capitalism produces 1.3 million accidents, 5000 deaths and 25.000 permanent invalids It is also significant that Sweden has a higher rate of death due to heart attack than most other European countries*' (p. 183. My emphasis.).

I do make a partial exception here for the two articles by Jepsson and Agren on the 'Work Milieu' (chs. 11 and 12). Their argument that the work pace has intensified is documented plausibly, and their criticisms of company health services are suggestive. To be sure, as they indicate, the fundamental step of carrying out studies in individual work places has yet to be done. But they do develop the types of questions that might be posed and the sort of evidence that would help to validate (and invalidate) their position.

In sum, this is not a useful book. There is too little hard thinking, too much general commentary, too few 'muck-raking' attempts or even references to relevant empirical studies. I must find the editor's goal – to 'present and analysis of the specific limitations of the Swedish welfare state and the general limitations of such an approach in any national context' (p. 1) – unfulfilled.

Notes

1. This is perhaps the best place to mention that the editorial interventions are not overly productive. It is annoying that the full citation for the journal articles is not given. And the editorial footnotes generally confine themselves to stating in similar ways that the 'trends depicted in this essay have continued in exacerbated form . . .' (p. 87. See also pp. 113, 142, 167, 188).

2. The success of Swedish policy in promoting equal housing conditions is described in an excellent comparative study by Bruce Headey, *Housing Policy in the Developed Economy* (New York: 1978). That outward uniformities continue to mask major differences in access to political power is the theme of Sten Johansson's *Politiska resurser: Om den vuxna befolkningens deltagande i de politiska beslutsprocesserna* (Stockholm: 1971). For a summary of this and other critical studies I

refer the reader to a book by myself and Timothy Tilton, *The Case for the Welfare State* (Bloomington, Indiana: 1977), pp. 147-152.

N. Furniss

J. W. Letterie, **Over machtsonderzoek** (oratie), Nijmegen, KUN, 1979.

Ik heb niet aan de verleiding weerstaan Letterie's oratie te vergelijken met die van Ellemers uit 1968.¹ In deze laatste wordt een zeer gedegen overzicht gegeven van de verschillende benaderingen van macht en invloed. Het is een

uitgebreider g
Het was denk
getrokken tot
dies. Letterie
van enkele st
leken worden
economische r
man (Graven r
Power Structu
wordt vergeel
ring van Nage
wordt gesprok
relaties worde
model (p. 15).
aantrekkelijk
een vruchtbaar
op het macro-

Deze opzet
een aantal bela
denk daarbij b.
de studie van L
invloed geoper
digende gevoel
Hunter. Ten o
(p. 2). In Hunt
het opstellen v

geven, wordt gedeeltelijk uitgegaan van posities. De door Hunter gebruikte reputatiemethode heeft betrekking op een ander aspect van macht en invloed dan de door Helmers e.a. gebruikte positionele methode. De reputatiemethode heeft vooral betrekking op de algemeen zichtbare machtsbasis van personen en organisaties, het geheel van machtsmiddelen dat aangewend kan worden. Deze methode benadrukt dan ook meer het substantiële aspect van macht dan het relationele. De positionele methode daarentegen is vooral georiënteerd op het relationele aspect, de machts- of invloedspositie. Deze aanpak is gericht op het opsporen van kritische of centrale knooppunten en sleutelposities in besluitvormings- en toedelingsstructuren. De grondgedachte ervan is, dat een analyse van de interactie- en communicatiestructuur die die processen vorm geven, de weg kan wijzen naar centrale posities, die als machtscentra kunnen worden opgevat.⁵ Hunter's studie mag dan ook niet als vergelijkingsbasis genomen worden voor die van Helmers e.a. (maar wel

b.v. voor de inspirerende studie van Crenson, waarin reputatie van macht eveneens centraal wordt gesteld).⁶ Ten onrechte stelt Letterie dat ook bij Helmers e.a. het centrale probleem is leiders te lokaliseren (p. 5). Hunter zocht een leiderschaps-pyramide, Helmers e.a. zoeken knooppunten en sleutelposities in besluitvormings- en toedelingsstructuren. Hunter's benadering is personalistisch, die van Helmers c.s. is institutionalistisch. Om dergelijke knooppunten te lokaliseren selecteren Helmers c.s. een aantal besluitvormingseenheden op grond van hun machtsbasis, het geheel aan machtsmiddelen dat zij ter beschikking hebben. Letterie bekritiseert dat daarbij voor verschillende categorieën eenheden nagegaan is (en vervolgens

echter onver-
in productie-
beide anders
uk is besteed
actie beheren
poging heeft
onderzoeken'

de overheid'
moet worden
ten.⁷ Letterie
den dan ook
h primair op
le aspect van
betering van
alieren selec-
n de decisie-
ntal aspecten
incorporeerd
bunt naar die
perspectieven
t die van de
ren naar de
t (maar niet
orden onder-
aar dat deze

Aanvraagformulier Universiteitsbibliotheek Leiden

DATUM:.....

(In BLOKLETTERS invullen a.u.b.! Onduidelijke aanvragen worden niet behandeld.)

Nr. LENERSPAS:

Naam:.....

(Zonder lenerspas-nummer wordt uw aanvraag niet in behandeling genomen)

Auteur:.....

Titel:.....

Plaatsingscode:

(=aanvraagnummer)

Jaar- en deelnr.:.....

(alleen bij tijdschriften)

Wilt u a.u.b. zo exact mogelijk de gegevens overnemen die in de online catalogus (OPC) achter "Plaatsingscode" of in de kaartcatalogus links voor de titel staan?

overschaduwd worden door een 'nieuwe structuur' van tijdelijke contacten daarbuiten om wanneer directe belangen op het spel staan.⁸

Ik vind het jammer dat Letterie op het einde van zijn oratie de benadering van Nagel aanbeveelt als een vruchtbaar uitgangspunt voor exploratief onderzoek op het macro-niveau van een samenleving. De grote problemen die ontstaan wanneer macht als een causale relatie wordt opgevat, worden door verschillende auteurs uiteengezet.⁹ Het belangrijkste bezwaar tegen deze benadering ligt in het feit dat de mechanismen, waarlangs macht wordt opgebouwd en uitgeoefend, buiten beschouwing worden gelaten.¹⁰ Ik zou het veel aantrekkelijker hebben gevonden, indien Letterie had voorgesteld in één onderzoek de verschillende aspecten van macht en invloed te onderzoeken, op elkaar en op andere variabelen te betrekken vanuit één geïntegreerd begrippenkader. Elk van de methodes wordt door de onderzoekers teveel als alleenzaligmakend beschouwd. Te weinig wordt ingezien dat de verschillende methoden elk slechts refereren naar bepaalde aspecten van

refer the reader to a book by myself and Timothy Tilton, *The Case for the Welfare State* (Bloomington, Indiana: 1977), pp. 147-152.

N. Furniss

J. W. Letterie, **Over machtsonderzoek** (oratie), Nijmegen, KUN, 1979.

Ik heb niet aan de verleiding weerstaan Letterie's oratie te vergelijken met die van Ellemers uit 1968.¹ In deze laatste wordt een zeer gedegen overzicht gegeven van

de verschille

uitgebreider

Het was deni

getrokken tot

dies. Letterie

van enkele st

leken worden

economische

man (Graven

Power Struct

wordt vergele

ring van Nag

wordt gespro

relaties word

model (p. 15).

aantrekkelijk

een vruchtbaa

op het macro-

Deze opzet

een aantal bel

denk daarbij b

de studie van l

invloed geope

digende gevoe

Hunter. Ten o

(p. 2). In Hun

het opstellen van lijsten met personen, waarvoor de macht moet worden aangegeven, wordt gedeeltelijk uitgegaan van posities. De door Hunter gebruikte reputatiemethode heeft betrekking op een ander aspect van macht en invloed dan de door Helmers e.a. gebruikte positionele methode. De reputatiemethode heeft vooral betrekking op de algemeen zichtbare machtsbasis van personen en organisaties, het geheel van machtsmiddelen dat aangewend kan worden. Deze methode benadrukt dan ook meer het substantiële aspect van macht dan het relationele. De positionele methode daarentegen is vooral georiënteerd op het relationele aspect, de machts- of invloedspositie. Deze aanpak is gericht op het opsporen van kritische of centrale knooppunten en sleutelposities in besluitvormings- en toedelingsstructuren. De grondgedachte ervan is, dat een analyse van de interactie- en communicatiestructuur die die processen vorm geven, de weg kan wijzen naar centrale posities, die als machtscentra kunnen worden opgevat.⁵ Hunter's studie mag dan ook niet als vergelijkingsbasis genomen worden voor die van Helmers e.a. (maar wel

b.v. voor de inspirerende studie van Crenson, waarin reputatie van macht eveneens centraal wordt gesteld).⁶ Ten onrechte stelt Letterie dat ook bij Helmers e.a. het centrale probleem is leiders te lokaliseren (p. 5). Hunter zocht een leiderschaps-pyramide, Helmers e.a. zoeken knooppunten en sleutelposities in besluitvormings- en toedelingsstructuren. Hunter's benadering is personalistisch, die van Helmers c.s. is institutionalistisch. Om dergelijke knooppunten te lokaliseren selecteren Helmers c.s. een aantal besluitvormingseenheden op grond van hun machtsbasis, het geheel aan machtsmiddelen dat zij ter beschikking hebben. Letterie bekritiseert

en vervolgens

echter onver-

an productie-

beide anders

tuk is besteed

unctie beheren

poging heeft

onderzoeken'

de overheid'

moet worden

eten.⁷ Letterie

orden dan ook

ch primair op

de aspect van

rbetering van

ulieren selec-

n de decisie-

mental aspecten

incorporeerd

punt naar die

perspectieven

et die van de

eren naar de

ct (maar niet

orden onder-

zoekt) van belang zijn voor permanente toegang, macht en invloed, maar dat deze

overschaduw worden door een 'nieuwe structuur' van tijdelijke contacten daarbuiten om wanneer directe belangen op het spel staan.⁸

Ik vind het jammer dat Letterie op het einde van zijn oratie de benadering van Nagel aanbeveelt als een vruchtbaar uitgangspunt voor exploratief onderzoek op het macro-niveau van een samenleving. De grote problemen die ontstaan wanneer macht als een causale relatie wordt opgevat, worden door verschillende auteurs uiteengezet.⁹ Het belangrijkste bezwaar tegen deze benadering ligt in het feit dat de mechanismen, waarlangs macht wordt opgebouwd en uitgeoefend, buiten beschouwing worden gelaten.¹⁰ Ik zou het veel aantrekkelijker hebben gevonden, indien Letterie had voorgesteld in één onderzoek de verschillende aspecten van macht en invloed te onderzoeken, op elkaar en op andere variabelen te betrekken vanuit één geïntegreerd begrippenkader. Elk van de methodes wordt door de onderzoekers teveel als alleenzalmakend beschouwd. Te weinig wordt ingezien dat de verschillende methoden elk slechts refereren naar bepaalde aspecten van

Raadpleeg voor boeken die vanaf 1963 verschenen zijn en voor tijdschriften altijd eerst de online catalogus (OPC). Oudere publikaties en publikaties in niet-Latijnse schriftsoorten (bijvoorbeeld Arabisch of Russisch) vindt u deels in de conventionele kaartcatalogus (boekjes-catalogus).

Buitenlandse dissertaties, met name Franse en Duitse, zijn niet altijd in de catalogi opgenomen. Voor meer informatie hierover kunt u zich wenden tot het Uitleenbureau.

De uitleentermijn van boeken die buiten de bibliotheek worden uitgeleend bedraagt twee weken. Na deze twee weken kunt u het boek verlengen, tenzij een andere lener inmiddels het boek gereserveerd heeft.

Voor alle uitleningen worden na het verstrijken van de uitleentermijn rappels gestuurd. Bij verzending van het derde rappel wordt f 10,- boete per boek berekend.

Telefonisch verlengen:
(071-5272813)

Ma- t/m vrijdag 9.00 - 10.00 en 17.30 - 21.30 uur
Zaterdag 11.00 - 15.00, Zondag 13.30 - 16.30 uur

refer the reader to a book by myself and Timothy Tilton, *The Case for the Welfare State* (Bloomington, Indiana: 1977), pp. 147-152.

N. Furniss

J. W. Letterie, **Over machtsonderzoek** (oratie), Nijmegen, KUN, 1979.

Ik heb niet aan de verleiding weerstaan Letterie's oratie te vergelijken met die van Ellemers uit 1968.¹ In deze laatste wordt een zeer gedegen overzicht gegeven van de verschillende benaderingen van macht en invloed. Hetzelfde wordt nog eens uitgebreider gedaan in het eerste deel van het proefschrift van Felling in 1974.² Het was denkbaar geweest dat Letterie in aansluiting daarop de lijnen had doorgetrokken tot het heden via een overzicht en kritische bespreking van recente studies. Letterie heeft daarentegen gekozen voor een meer gedetailleerde bespreking van enkele studies, waarbij twee min of meer recente Nederlandse studies vergeleken worden met een tweetal klassieke studies naar lokale macht: de studie naar economische machtsstructuren in Nederland van Helmers, Mokken, Plijter en Stokman (Graven naar macht) wordt vergeleken met de studie van Hunter (Community Power Structure); de studie van Braam (Invloed van bedrijven op de overheid) wordt vergeleken met die van Dahl (Who Governs?). Tenslotte wordt de benadering van Nagel (*The Descriptive analysis of Power*) behandeld, waarin van macht wordt gesproken 'indien uitkomsten een functie zijn van voorkeuren'. Machtsrelaties worden hier opgevat als een deelverzameling van relaties in een causaal model (p. 15). Nagel's benadering wordt kennelijk gepresenteerd, omdat het als een aantrekkelijk alternatief wordt beschouwd ('Desalniettemin zou zijn benadering een vruchtbaar uitgangspunt kunnen zijn voor het doen van exploratief onderzoek op het macro-niveau van een samenleving' - p. 16).

Deze opzet van de oratie laat toch een onbevredigend gevoel achter, omdat zo een aantal belangwekkende studies en ontwikkelingen niet aan de orde komen. Ik denk daarbij b.v. aan de studies van Laumann en Pappi³ en Braam c.s.⁴ Met name de studie van Laumann en Pappi laat zien hoe verschillende aspecten van macht en invloed geoperationaliseerd en op elkaar betrokken kunnen worden. Dit onbevredigende gevoel wordt nog sterker door de verkeerde plaatsing van de studie van Hunter. Ten onrechte wordt gesteld dat Hunter de positionele methode gebruikt (p. 2). In Hunter's studie is gebruik gemaakt van de reputatiemethode; alleen bij het opstellen van lijsten met personen, waarvoor de macht moet worden aangegeven, wordt gedeeltelijk uitgegaan van posities. De door Hunter gebruikte reputatiemethode heeft betrekking op een ander aspect van macht en invloed dan de door Helmers e.a. gebruikte positionele methode. De reputatiemethode heeft vooral betrekking op de algemeen zichtbare machtsbasis van personen en organisaties, het geheel van machtsmiddelen dat aangewend kan worden. Deze methode benadrukt dan ook meer het substantiële aspect van macht dan het relationele. De positionele methode daarentegen is vooral georiënteerd op het relationele aspect, de machts- of invloedspositie. Deze aanpak is gericht op het opsporen van kritische of centrale knooppunten en sleutelposities in besluitvormings- en toedelingsstructuren. De grondgedachte ervan is, dat een analyse van de interactie- en communicatiestructuur die die processen vorm geven, de weg kan wijzen naar centrale posities, die als machtscentra kunnen worden opgevat.⁵ Hunter's studie mag dan ook niet als vergelijkingsbasis genomen worden voor die van Helmers e.a. (maar wel

b.v. voor de inspirerende studie van Crenson, waarin reputatie van macht eveneens centraal wordt gesteld).⁶ Ten onrechte stelt Letterie dat ook bij Helmers e.a. het centrale probleem is leiders te lokaliseren (p. 5). Hunter zocht een leiderschaps-pyramide, Helmers e.a. zoeken knooppunten en sleutelposities in besluitvormings- en toedelingsstructuren. Hunter's benadering is personalistisch, die van Helmers c.s. is institutionalistisch. Om dergelijke knooppunten te lokaliseren selecteren Helmers c.s. een aantal besluitvormingseenheden op grond van hun machtsbasis, het geheel aan machtsmiddelen dat zij ter beschikking hebben. Letterie bekritiseert dat daarbij voor verschillende categorieën eenheden nagegaan is (en vervolgens daarmee geoperationaliseerd is) waarin hun machtsbasis ligt. Dit ligt echter onvermijdelijk opgesloten in het feit dat nu eenmaal de machtsbasis van productiebedrijven een andere is dan die van financiële bedrijven en wederom beide anders zijn dan die van overheidsorganen. Dat vervolgens een heel hoofdstuk is besteed om aan te tonen dat de geselecteerde personen de ondernemingsfunctie beheren (hfd. 3), is Letterie kennelijk ontgaan, omdat hij stelt dat 'men geen poging heeft gedaan het machtsvermogen van de geselecteerde personen verder te onderzoeken' (p. 6).

In mijn bespreking van Braam's studie 'Invloed van bedrijven op de overheid' heb ik aangegeven waarom Braam's methode in wezen gerangschikt moet worden bij de decisiemethode, hoewel Braam pretendeert, invloed direct te meten.⁷ Letterie onderschrijft dit; de klassieke studie van Dahl en die van Braam worden dan ook terecht door Letterie met elkaar vergeleken. Beide studies richten zich primair op de daadwerkelijke uitoefening van macht en invloed, het instrumentele aspect van macht en invloed. Letterie onderschrijft ook dat de belangrijkste verbetering van Braam's studie t.o.v. die van Dahl ligt in het feit dat hij eerst particulieren selecteert en hun belangen vaststelt, terwijl in vroegere toepassingen van de decisiemethode beslissingen geselecteerd werden. Daarmee worden een aantal aspecten van 'non-decision making' - zij het niet alle - in de decisiemethode geïncorporeerd (p. 12; waarom wordt hier niet, maar wel later bij een ondergeschikt punt naar die bespreking verwezen?). Ik betwist echter dat Braam in zijn studie de perspectieven van de positionele methode op een vruchtbare wijze combineert met die van de decisiemethode (p. 13). Hier had Letterie vruchtbaar kunnen refereren naar de studie over Collectieve Acties van Braam c.s., waarin duidelijk blijkt (maar niet toegegeven wordt) dat gevestigde posities (die door Helmers e.a. worden onderzocht) van belang zijn voor permanente toegang, macht en invloed, maar dat deze overschaduwed worden door een 'nieuwe structuur' van tijdelijke contacten daarbuiten om wanneer directe belangen op het spel staan.⁸

Ik vind het jammer dat Letterie op het einde van zijn oratie de benadering van Nagel aanbeveelt als een vruchtbaar uitgangspunt voor exploratief onderzoek op het macro-niveau van een samenleving. De grote problemen die ontstaan wanneer macht als een causale relatie wordt opgevat, worden door verschillende auteurs uiteengezet.⁹ Het belangrijkste bezwaar tegen deze benadering ligt in het feit dat de mechanismen, waarlangs macht wordt opgebouwd en uitgeoefend, buiten beschouwing worden gelaten.¹⁰ Ik zou het veel aantrekkelijker hebben gevonden, indien Letterie had voorgesteld in één onderzoek de verschillende aspecten van macht en invloed te onderzoeken, op elkaar en op andere variabelen te betrekken vanuit één geïntegreerd begrippenkader. Elk van de methodes wordt door de onderzoekers teveel als alleenzigmakend beschouwd. Te weinig wordt ingezien dat de verschillende methoden elk slechts refereren naar bepaalde aspecten van